МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Філологічний факультет
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи Наталія МИХАЛЬЧЕНКО
28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНОЇ ПРАКТИКИ

ступінь бакалавра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),
освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: Родіонова Інна Григорівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____ (Інна РОДІОНОВА)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол №1 від «26» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри _____ (Лілія РУСКУЛІС)
«26» серпня 2024 р.

ВСТУП

Фольклорно-етнографічна практика студентів передбачена навчальним планом на першому (бакалаврському) рівні підготовки фахівців. Практика планується після відповідної лекційно-практичної та самостійної роботи студентів, складання заліку з усної народної поетичної творчості як частини навчальної дисципліни «Історія української та зарубіжної літератури (у т. ч. Фольклор)».

Практика може бути спланована у двох формах: експедиційна (польова) та організована на її основі, архівна. Експедиційна фольклорна практика студентів проходить стаціонарно – за місцем проживання; здобувачі освіти користуються методичними вказівками зі збору текстів традиційного фольклору. Архівна форма передбачає комплексну обробку фольклорних матеріалів відповідно до сучасних правил архівного зберігання.

Під час проходження фольклорно-етнографічної практики студент здійснює комплексне дослідження (збір та систематизація) сучасного стану розвитку регіонального фольклору, закріплює й практично застосовує теоретичні знання, набуті в теоретичних курсах із різних дисциплін філологічного циклу, записує уснопоетичні твори, мелодії, набуваючи навичок фольклористичної праці. Слід звернути увагу на структуру фольклорного матеріалу різних вікових і професійних груп населення, місце в ньому традиційних фольклорних жанрів і пісенних та оповідних новотворів, з'ясувати вияви міжнаціональних мистецьких зв'язків, впливу на фольклор літератури, професійного музичного мистецтва. Отже, учасники практики виконують важливе наукове завдання: накопичують матеріал для дослідження процесів, що визначають еволюцію сучасного українського фольклору. Записи творів згодом можуть бути підготовлені до публікації, стати основою для написання наукової роботи.

Фольклорно-етнографічна підготовка в університеті характеризується інтегрованістю, взаємозв'язком усіх компонентів (навчальних дисциплін, навчальних і педагогічної практик, науково-дослідної роботи) і їх скоординованістю з метою досягнення головної мети – розвитку індивідуальності, особистості студента як майбутнього вчителя-предметника й дослідника. Зокрема, курс «Фольклор» готує до майбутньої фольклорно-краєзнавчої роботи. Учитель повинен мати уявлення про історію, пам'ятки культури, фольклорні традиції відповідного регіону, діяльність основних центрів науково-дослідницької роботи з фольклору. Студенти знайомляться з діяльністю автентичних народних колективів, стають організаторами фольклорних свят у селах відповідної області, проводять Усеукраїнські народознавчі заходи.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практики: комплексне дослідження (збір та систематизація) сучасного стану розвитку регіонального фольклору; розширення уявлення студентів про роль фольклору в житті народу й динаміку розвитку мистецтва родинного слова; підвищення інтересу до пошукової роботи, яка є складовим елементом роботи наукової, під час якої формуються та вдосконалюються навички зі спостереження за етнокультурними процесами.

Завдання практики:

– розширення, конкретизація та вдосконалення знань студента з історії та теорії фольклористики;

– систематизація, вивчення й класифікація окремих жанрів регіонального фольклору; накопичення, архівізація польових матеріалів як основи навчально-методичної роботи;

– збільшення інтересу до пошукової роботи, що є складовим елементом роботи наукової, під час якої формуються та вдосконалюються навички зі спостереження за етнокультурними процесами, а також тими явищами, які становлять предмет вивчення;

– з'ясування часу та характеру заселення місцевості, в якій проводиться запис, установлення характеру міграції населення;

– виявлення основних регіональних типів первинно завезеної фольклорної традиції та характеру її подальшої трансформації;

– фіксація фольклорних творів у живому побутуванні, в ході опитування 15-20 носіїв різного віку;

– віднайдення найбільш талановитих та відомих у цій місцевості носіїв фольклорної традиції та фіксація їх фольклорного репертуару;

– формування текстових і звукових баз даних за жанрово-топографічним принципом;

– укладання фольклорно-етнографічного матеріалу, документування та введення в науковий обіг.

Фольклорна практика базується на знаннях, уміннях та навичках, засвоєних під час вивчення дисциплін циклу загальної та професійної підготовки: «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)», «Теоретичні проблеми літературознавства», «Сучасна українська літературна мова (в т. ч. Українська діалектологія)», «Психологія (загальна та вікова)», «Історія України».

Права студентів-практикантів.

Студенти можуть самостійно з погодженням завідувача кафедри визначити місце проходження практики – населені пункти Миколаївської області. Для цього потрібно не пізніше, ніж за 45 днів до її початку подати заяву на ім'я декана факультету. Кафедра упродовж одного тижня розглядає заяву й подає пропозиції для винесення рішення щодо прохання студента.

Обов'язки студентів-практикантів.

1. Студент-практикант виконує всі види робіт, передбачені програмою фольклорно-етнографічної практики відповідно до поставлених вимог.

2. Студент повинен ознайомитися з місцем проведення практики; підготувати історичну довідку про неї.

3. У ході фольклорної практики студент укладає щоденник польових записів, у якому відображає підсумки власної щоденної праці.

4. За результатами фольклорної практики студент повинен укласти письмовий звіт: індивідуальний звіт, що містить матеріали про виконану програму, а також збірку фольклорних творів.

Обов'язки керівника практики.

1. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює керівник практики, призначений рішенням кафедри. Безпосереднє керівництво практикою студентів здійснюється груповим керівником практики.
2. Керівник практики повинен надати студентам положення про фольклорну практику, повідомити студентів про систему звітності із запропонованого виду діяльності.
3. Не пізніше, ніж за один місяць до початку фольклорної практики керівник зобов'язаний проконтролювати підготовленість студентів до запланованої роботи, розподіливши їх за місцями практики, визначити склад керівників практики в окремих академічних групах.
4. Кожен із керівників повинен надавати студентам інформацію щодо організації практики не пізніше, ніж за два тижні до її початку; перевіряти звітну документацію, оцінювати роботу студентів-практикантів, а також виставити загальну оцінку за практику; провести підсумкову конференцію, на якій повинні бути присутніми студенти, а також групові керівники, які взяли участь у її проведенні (кожен із керівників практики попередньо збирає й аналізує документацію); подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики з зауваженнями й пропозиціями щодо покращення практики студентів.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

І. Інтегральна:

Здатність розв'язувати складні завдання й проблеми професійної, навчально-виховної, методичної, науково-дослідницької діяльності в галузі освіти, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань із теорії та історії української мови й літератури, англійської мови та методики їх викладання, готовність до упровадження освітніх інновацій.

ІІ. Загальні:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність до виконання навчально- й науково-дослідницьких завдань; володіння науково-дослідними методами відповідно до фахового спрямування.

ЗК-6. Здатність організовувати здоровий спосіб життя.

ЗК-7. Здатність проявляти повагу до української національної культури; з'ясовувати проблеми сучасної мовної політики та інформаційної політики.

ЗК-8. Здатність бути відповідальним, ініціативним; працювати в команді, розподіляти функції у виконанні спільної діяльності.

ЗК-9. Здатність розробляти й застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній та науковій діяльності.

ІІІ. Фахові:

ФК 1. Здатність усвідомити й критично осмислити періодизацію історії України, узагальнювати досвід національного державотворення; висвітлювати

специфіку розвитку української матеріальної та духовної культури у взаємозв'язку з провідними тенденціями світової.

ФК 2. Здатність оперувати знаннями, що репрезентують зміст філософії як науки; аналізувати основні досягнення філософської думки.

ФК 3. Здатність до засвоєння структури філологічної науки, поділу знань на мовознавчу та літературознавчу складову, усвідомлення специфіки кожної; аналізувати закономірності розвитку й функціюванні мови в її багатоаспектних зв'язках із людиною, суспільством, історією, культурою; здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 6. Здатність оволодівати сучасними знаннями про шляхи розвитку й становлення української літературної мови та особливості діалектної мови як її генетичного джерела; розпізнавати наріччя і говори української мови, визначати межі їх поширення на лінгвістичній карті; збирати, систематизувати та аналізувати діалектологічний матеріал, виділяти основні риси рідної говірки.

ФК 8. Здатність розуміти місце літературознавства в системі сучасної гуманітарної освіти, знання основ літературознавства для аналізу літературних явищ і процесів в українській та світовій літературах, а також володіння навичками самостійного аналізу своєрідностей художніх епох, напрямів, течій, видів і жанрів літератури, індивідуальних стилів письменників у теоретичному й практичному, синхронічному й діахронічному аспектах, основних видів естетичної комунікації з формулюванням аргументованих висновків.

ФК 10. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, культурного світогляду учнів та студентів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 18. Здатність усвідомлювати теоретико-методологічних засади методики навчання української мови та літератури; застосовувати знання методичних основ мовно-літературної освіти, зокрема здатність до теоретичного й навчального моделювання уроків з метою формування в учнів предметних компетентностей.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 1. Знати історію та культуру України, уміти дискутувати про історичне минуле і сучасність в політичному та культурному контексті, критично осмислювати проблеми у сфері історії.

ПРН 2. Знати основи філософії, що сприяють формуванню світогляду й соціалізації особистості в суспільстві.

ПРН 3. Знати й розуміти предметну галузь професійної діяльності.

ПРН 4. Володіти українською мовою на належному рівні й вміти реагувати мовними засобами на соціокультурні запити.

ПРН 5. Оперувати базовими категоріями й поняттями мовознавства, літературознавства, методики навчання української мови і літератури та використовувати їх у процесі проєктування й організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ПРН 7. Класифікувати й аналізувати підґрунтя й історичні віхи фундаментальних дисциплін (теоретичні проблеми мовознавства та літературознавства, історії української мови, української літератури) як теоретичного базису дослідницької й прикладної діяльності в галузі мовознавства і літературознавства.

ПРН 8. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, визначати специфіку його перебігу в загальносвітовому культурному контексті; з'ясовувати зміст естетичних теорій, напрямів, течій, стилів, жанрів української та зарубіжної літератури; використовувати художню спадщину України для формування духовного світогляду людини та національної культури загалом.

ПРН 10. Розв'язувати проблемні питання літературознавчої науки, що стосуються аналізу / інтерпретації художнього тексту (української та зарубіжної літератури й усної народної творчості), тлумачення літературного процесу, виникнення літературних шкіл і напрямів, взаємодії автора, художнього твору й читача, понять літературної рецепції та герменевтики.

ПРН 11. Упроваджувати сучасні технології навчання, ураховуючи інноваційні підходи, закономірності, методи, прийоми та засоби навчання, інтегруючи нові інформаційно-комунікаційні технології в процес навчання.

ПРН 13. Сформувати комунікативну компетентність із української мови, здатність вдосконалювати та підвищувати її рівень.

ПРН 18. Володіти сучасними методиками викладання фахових навчальних дисциплін. Організовувати освітній процес із української мови і літератури з використанням методик дистанційного навчання.

ЗМІСТ ФОЛЬКЛОРНОЇ ПРАКТИКИ

Теоретична та технічна підготовка студентів. Проведення фольклорної практики складається з виконання основних задач, поставлених перед студентами. Найважливішими серед них є: навчальна, яка передбачає закріплення вміння розпізнавати й оцінювати автентичні форми фольклорної культури; наукова, суть якої полягає в набутті досвіду студентом у царині самостійних спостережень над побутуванням матеріалу; виховна, яка стимулює збільшення інтересу студентів до історії країни та народу, культури, побуту.

Результати практики значною мірою залежать від вибору місця практики, яке має відповідати її навчальним цілям та науковим завданням. Із метою досягнення навчальних цілей необхідно обирати для практики таке місце, де студенти мали б можливість ознайомитися з найбільшою кількістю жанрів традиційного та нового фольклору, різноманітними формами та умовами його побутування. Для науки цікавими є ті місця, де ніколи не проводився запис фольклорних творів, а також місця, де ці записи вже відбувалися не один раз. У першому випадку усуваються «білі плями» на фольклористичній карті, що надзвичайно важливо, у другому – отримуємо цінний матеріал для співставлення його з більш ранніми записами, що дає можливість відтворити об'єктивну історію фольклору, його жанрів та видів. Обрані місця практики одночасно повинні бути мотивовані навчальними цілями й науковими завданнями.

Екскурсії студентів на базу практики (Миколаївський палац дитячої творчості) проводяться з метою ознайомлення про її структуру, взаємодію структурних підрозділів, чинну систему управління. У ході фольклорної практики відбувається актуалізація знань, набутих у процесі вивчення курсу «Історія української та зарубіжної літератури (у т. ч. Фольклор)», розширюється уявлення майбутніх словесників про роль фольклору в житті народу, динаміку розвитку мистецтва слова. Щоденне спілкування з різними категоріями населення допомагає виховному розвитку майбутніх педагогів.

Під час навчально-наукових експедицій інтенсифікується розвиток професійно-педагогічного мислення, творчих здібностей, набувається дослідницький досвід, необхідний для підготовки до інноваційної педагогічної діяльності. Перебування в навчальних експедиціях створює можливості для самоактуалізації та різнобічного вияву індивідуальності.

*Збирання матеріалу***.** У перший день практикант відвідує сільраду конкретного населеного пункту, знайомиться із сучасними чи колишніми учасниками художньої самодіяльності. Ефективним прийомом є запрошення на заняття гуртка або семінару народних виконавців. Це дає можливість унаочнити методику ведення бесіди з виконавцями.

Слід також з'ясувати прізвища, імена, по батькові знавців фольклорних творів різних жанрів; розпитати мешканців про односельчан, які вміють і люблять співати, знають багато загадок, приказок і прислів'їв, часто використовують їх у власному мовленні, вважаються майстрами цікавої оповіді. Обов'язковою вимогою до збирача є повага до співрозмовника, особливо людини похилого віку, чуйність, ввічливість. Вирушаючи на зустріч із виконавцем, варто детально поміркувати, яким чином побудувати бесіду, з яких питань почати, як перейти до записування. Перспективний прийом – моделювання різних ситуацій, що можуть виникати впродовж фольклорно-етнографічної практики.

Запис фольклорних творів краще здійснювати в природніх умовах: вдома, на вулиці, під час перепочинку. Виконавець таким чином почуває себе впевненіше, легше пригадує напівзабуті твори. Під час розмови допоможе присутність слухачів із числа місцевих жителів, родичів виконавця, які сприятимуть заохоченню інформатора до виконання пісні чи прозового твору. Слід також звертати увагу на ігрові моменти, що супроводжують виконання творів. Важливими є етнографічні спостереження, що допомагають детальніше розкрити зміст того чи того жанру усної народної творчості.

Запис повинен передавати всі особливості мови виконавця. Діалектизми, жаргонізми, просторічні слова не можна замінювати на літературні слова. Якщо ж значення слова незрозуміле, варто попрохати виконавця витлумачити його й уключити це пояснення до приміток. Наявність архаїзмів свідчить про те, що текст набув сучасної форми кілька століть тому (варто звернутися до виконавця за поясненням змісту цих слів).

Кожен твір доцільно записувати повністю, охоплюючи повтори, вигуки, вставні слова й речення, зауваження виконавця, забороняється записувати текст із пам'яті. У процесі запису доречно скористатися відповідним технічним пристроєм, хоча це не виключає потреби в записі текстів на папері. Після кожної зустрічі з інформатором слід уважно перечитувати свої записи, переписувати їх. Записуючи фольклорний твір, студенти-філологи повинні зосередити увагу на словесному тексті. Для цього бажано використовувати технічні засоби (диктофон, фотоапарат, відеокамеру тощо).

Опрацювання та упорядкування фольклорного матеріалу. Зібрані під час практики тексти переписуються в загальний зошит – щоденник. Кожен текст незалежно від розміру має свій порядковий номер. Відкриває зошит історико-етнографічний нарис. У ньому характеризується населений пункт, де відбувалася практика. Подається коротка історія села (міста), опис його географічного положення, сучасного розвитку економіки й культури, відомостей про мешканців. Наступна сторінка – матеріал, присвячений інформантам. Дуже важливо, щоб це були постійні мешканці населеного пункту. Розповідь може йти як про них, так і від їхнього імені. Бажано мати фотографії інформантів, що може полегшити сприймання фольклорного твору. Фольклорний матеріал, зібраний під час практики, треба згрупувати за жанрами. Завершують розділ коментарі та примітки до текстів.

Основу звіту з практики повинні скласти записані тексти, кожен з яких повинен бути записаним на окремому аркуші паперу форматом А4 (за виключенням малих жанрів фольклору), де посередині вказується жанр твору,

його назва, а трохи нижче – власне текст. Нижче вказується прізвище інформанта, час та місце запису.

Заключний етап фольклорно-етнографічної практики має на меті оформлення звітної документації студентами та проведення звітної конференції. Отже, під час фольклорно-етнографічної практики, студенти поглиблюють і розширюють знання з української народнопоетичної творчості, знайомляться з її живим побутуванням, здобувають навички пошукової роботи, отримують практичний досвід із підготовки фольклорних записів до видання, набувають уявлення про архівне збереження записів, поглиблюють уміння аналізувати автентичні форми народної культури, виявляти естетичне забарвлення фольклорної пам'ятки, визначають психолого-педагогічний ефект фольклорного мовлення. Отриманий досвід допомагає урізноманітнити навчально-виховний процес у період педагогічної практики.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Формою контролю проведення фольклорної практики є звіт студента. Рукописний або аудіо/аудіовізуальний запис текстів усної народної творчості, що проводився в ході опитування інформантів – виконавців фольклору. Під час польової практики застосовуються такі методи: інтерв'ювання, анкетування, реконструювання, польовий експеримент, спостереження, збирання документів тощо з використанням сучасних технічних засобів.

Форма контролю – залік. Студент допускається до складання заліку з фольклорно-етнографічної практики в разі виконання програми практики в повному обсязі. Складання заліку охоплює подання на перевірку звітної документації з фольклорно-етнографічної практики та співбесіду з керівником практики. Залік виставляється за умов відповідності звіту таким вимогам: підготовка звіту й естетичне оформлення документації – 20 балів; оригінальність знахідок – 40 балів; записи зразків усної народної творчості на електронних носіях, розробка презентації – 30 балів; аналіз зібраного матеріалу та грамотність оформлення висновків – 10 балів.

Критерії оцінювання

«Відмінно» – усі завдання практики виконано в повному обсязі; звіт містить необхідні структурні елементи, оформлено належним чином, подано у встановлений термін. Відео-, аудіо-, фотоматеріали та інші підтверджуючі ілюстрації представлено в достатній кількості. Надано вичерпну інформацію щодо досліджуваного населеного пункту та інформаторів.

«Добре» – завдання виконано правильно, але недостатньо повно. Звіт подано керівнику в установлений термін, проте текст містить окремі невідповідності: неточно представлено біографії інформаторів чи видатних мешканців, відсутні фотоілюстрації.

«Задовільно» – звіт про проходження практики не повністю відображає роботу студента, в ході виконання завдань допускалися помилки, замало чи неточно зафіксовано інформацію про духовну й матеріальну культуру району.

«Незадовільно» – більшість завдань невиконано. Звітну документацію оформлено з суттєвими помилками. Немає відео-, аудіо-, фотоматеріалів.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

1. Інформація про населений пункт, де відбулася практика, з використанням інформації, отриманої від інформантів та спеціальної краєзнавчої літератури.
2. Світлини інформантів, відомості про біографію інформантів, час проживання на вказаній території, а також характеристику запропонованого репертуару, ставлення людей до нього, особливості мовлення, прізвисько тощо.

3. Записані тексти. Світлини, копії історичних документів, ноти до окремих мелодій.

Приблизна послідовність запису творів.

1. Календарно-обрядові пісні: величальні (колядки, щедрівки); веснянки; русальні; купальські; петрівчані; жниварські (зажинкові, власне жнивні, обжинкові).
2. Родинно-обрядові пісні: весільні; голосіння.
3. Замовляння.
4. Ліричні пісні: соціально-побутові (козацькі, чумацькі, рекрутські та солдатські, бурлацько-наймитські, заробітчанські); родинно-побутові пісні (про кохання, про жіночу долю, гумористичні, сатиричні, колискові).
5. Історичні пісні та думи.
6. Казки: про тварин; чарівні; соціально-побутові.
7. Легенди та перекази.
8. Анекдоти.
9. Балади.
10. Коломийки та частівки.
11. Малі фольклорні жанри: загадки; прислів'я, приказки; скоромовки; забавлянки; лічилки.
12. Народна драма.

У коментарях та примітках наводяться відомості про умови та обставини, в яких виконуються тексти, змальовуються обряди, ритуальні дії, з якими пов'язані твори, пояснюються діалектизми та рідковживані слова. Усе, що говоритиме виконавець про твір, варто навести в цій частині.

3. Звіт підтверджує результати проведеної роботи, де вказано на специфіку зібраного матеріалу, його значення для сучасної науки, а також подано рекомендації до проведення наступних фольклорно-етнографічних практик.
4. Список використаної літератури.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Бойченко В. Словесність Прибужжя крізь століття / Література рідного краю (Письменники Миколаївщини): посібник-хрестоматія. / Уклад. і заг. редакція Н. М. Огренич. Миколаїв: МОІППО, 2003. 212 с.
2. Бойченко В. З історії словесності Південного Прибужжя: навч. посіб. / ВНУ ім. І. Мечникова, Миколаїв. навч-наук. інститут, кафедра українознавства, Миколаїв. обл. Інститут після диплом. пед. освіти. Миколаїв: ТОВ ВіД, 2005. 96 с.
3. Брицина О. Сучасні аспекти методики збирання народної прози. *Народна творчість та етнографія*. 2003. № 3. С. 24-34.
4. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 286 с.
5. Давидюк В. Фольклорно-краєзнавчі експедиції з школярами / Позакласна робота з літератури / Уклад. В. Я. Неділько. К.: Рад школа. 1986. С. 135-144.
6. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Луцьк: ПДВ Твердиня, 2014. 448 с.
7. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика. К.: Ред. часопису «Народознавство», 2001. 576 с.
8. Кирчів Р. Історія української фольклористики. Т. 1. Преромантична і романтична фольклористика. Л.: Інститут народознавства НАН України, 2017. 524 с.
9. Ковальова О. Українська народна творчість (від традицій до сучасності). Миколаїв: «Іліон», 2007. 528 с.
10. Культура і побут населення України: навч. посіб. / за ред. В. Наулко,

А. Артюх, В. Горленко та ін. К.: Либідь, 1993. 288 с.
11. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: підруч. К.: Знання–Прес, 2001. 591 с.
12. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Упоряд. Л. Орел, К. Міщенко. Київ: ІСДО, 1995. 232 с.
13. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2010. 304 с.
14. Семеног О., Базиль Л., Дятленко Т. Фахова практика вчителя-словесника: навч. посіб. Луганськ: «Ноулідж», 2011. 490 с.
15. Сидоренко Ю. Аналіз образів-персонажів міфологічного походження в процесі вивчення літературного твору в школі (9-11 класи). *Українська мова й література в школах України*. 2019. № 6. С. 37-40.
16. Фольклористика: Програма та методичні рекомендації до проведення фольклорної практики студентів філологічного факультету / Укл. Л. Дунаєвська, Л. Шурко. Київ, 2000. 40 с.
17. Фольклорна практика: метод. вказівки та програма для студентів перших курсів філологічних факультетів та вчителів / Укл. Т. Борисюк, І. Денисюк, І. Остапик. Луцьк: Вежа-Друк, 1986. 42 с.

Додаткова

1. Азьомов В. Духовна архетипна система етнонаціонального у викладанні української літератури в загальноосвітній школі. *Українська мова і література в школі*. 2016. № 4. С. 31-37.
2. Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики: зб. наук. пр. / ред. і упорядн. Б. Луканюк. Київ, 1989. 101 с.
3. Амерханян С. Інтегрування на уроках літератури. Прислів'я та приказки. Народне уявлення про довкілля та моральні норми українського народу. *Дивослово*. 2012. № 11. С. 5-8.
4. Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні. К.: Наук. думка, 1988. 192 с.
5. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору. *Слово і час*. 2003. № 10. С.41-50.
6. Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови. *Дивослово*. 1994. № 7. С. 33.
7. Жайворонок В. З чорнозему, любистку, з душі невмирущої. *Урок української.* 2002. № 5-6. С. 34.
8. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень. *Мовознавство*. 2001. № 5. С. 48-63.
9. Зібарова Л. «Пісня – душа народу». Захист проекту. *Українська мова та література*. 2018. № 15-16. С. 26-32.
10. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: У 2-кн., 4 т. К.: АТ «Обереги», 1994.
11. Коваль В. Із досвіду проведення фольклорних експедицій. *Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді*. Тернопіль, 2000. С. 85-89.
12. Легенди, казки та новели Чорного моря / Упор. О. С. Олійників. Одеса: Маяк, 2002. 126 с.
13. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва та ін. К.: Академія, 1997. 750 с.
14. Методичні принципи і прийоми записування усної словесності для студентів 1-3-х курсів спеціальності «Фольклористика» / Укл. Г. Сокіл. Львів: ЛДУ, 1998. 30 с.
15. Народні пісні Миколаївської області: навч.-метод. поради для студентів муз. спеціалізації. Запис народних пісень, їх розшифровка, підготовка коментарів і написання навч.-метод. порад / Вик. В. Л. Хоменко. Миколаїв: 1999. 103 с.
16. Народні прислів'я та приказки / Упор., передм. М. Дмитренка. К.: «Народознавство», 1999. 180 с.
17. Наукові основи методики літератури: навч.-метод. посіб. / За ред. доктора пед. наук, професора, члена-кореспондента АПН України Н. Й. Волошиної. К.: Левіт, 2002. 344 с.
18. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: ескіз української

міфології. Київ: Ат «Обереги», 1992. 85 с.
19. Новикова М. Українські замовляння. Київ: Дніпро, 1993. 307 с.
20. Оліфіренко В. Вивчення літератури рідного краю в школі: посіб. для вчителів і студентів. Донецьк, 1996. 94 с.
21. Русин М. Фольклор: традиції і сучасність. К.: Либідь, 1991. 103 с.
22. Семеног О. Український фольклор. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 255 с.
23. Сиваченко М. Сторінки історії української літератури і фольклористики. К.: Наукова думка, 1990. 300 с.
24. Скиба О. Шкільний етнографічно-фольклорний гурток. *Українська література в загальноосвітній школі*. 1999. № 1. С. 51-54.
25. Супруненко В. Народознавчий запитальник. Мелітополь, 1994. 32 с.
26. Танцюра Г. Весілля в селі Зятківцях / Упоряд., ред. М. К. Дмитренко, Л. О. Єфремова. К.: «Народознавство», 1998. 404 с.
27. Українські замовляння / Упор. М. Москаленко. К.: Дніпро, 1993. 309 с.
28. Українські народні думи та історичні пісні / Упорядн. Таланчук О. К.: Веселка, 1993. 239 с.
29. Українські народні пісні Миколаївщини. Миколаїв: МОНМЦ та КОР, 1994. 37 с.
30. Фольклор Півдня України. Пісні, записані в Миколаєві. Миколаїв: МОНМЦ та КОР, 1997. 74 с.
31. Фольклор Півдня України. Науково-методичний збірник з питань культури. Миколаїв: МОНМЦ та КОР, 1997. Вип. 1. 64 с.
32. Чехівський О. Ментальність українців і пісня. *Дивослово.* 1996. № 12. С. 20-22.

Шпачинський О. Новорічні колядки та щедрівки в обробці для народного хору: метод. посіб. Миколаїв: МОНМЦ та КОР, 1994. 81 с.